

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2010. június 17.*

A C-413/08. P. sz. ügyben,

a **Lafarge SA** (székhelye: Párizs [Franciaország], képviselik: A. Winckler, F. Brunet, E. Paroche, H. Kanellopoulos és C. Medina avocats)

fellebbezőnek

a Bíróság alapszabályának 56. cikke alapján 2008. szeptember 18-án benyújtott fellebbezése tárgyában,

a többi fél az eljárásban:

az **Európai Bizottság** (képviselek: F. Castillo de la Torre és N. von Lingen, meghatalmazotti minőségben, kézbesítési cím: Luxembourg)

alperes az elsőfokú eljárásban

* Az eljárás nyelve: francia.

az Európai Unió Tanácsa,

beavatkozó az elsőfokú eljárásban,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: J. N. Cunha Rodrigues tanácselnök, P. Lindh, U. Lõhmus, A. Ó Caoimh és
A. Arabadjiev (előadó) bírák,

főtanácsnok: J. Mazák,
hivatalvezető: R. Şereş tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2009. október 22-i tárgyalásra

a főtanácsnok indítványának a 2010. február 11-i tárgyaláson történt meghallgatását
követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Fellebbezésével a Lafarge SA (a továbbiakban: Lafarge) az Európai Közösségek Elsőfokú Bírósága T-54/03. sz., Lafarge kontra Bizottság ügyben 2008. július 8-án hozott azon ítéletének (a továbbiakban: megtámadott ítélet) hatályon kívül helyezését kéri, amelyben az Elsőfokú Bíróság elutasította az EK-Szerződés 81. cikkének alkalmazási eljárásáról a BPB PLC, a Gebrüder Knauf Westdeutsche Gipswerke KG, Sociétés Lafarge SA és a Gyproc Benelux NV vállalatokkal szemben [helyesen: az EK-Szerződés 81. cikkének a BPB PLC, a Gebrüder Knauf Westdeutsche Gipswerke KG, a Sociétés Lafarge SA és a Gyproc Benelux NV vállalkozásokkal szembeni alkalmazására vonatkozó eljárásban] (COMP/E-1/37.152 – „gipszlemezek”-ügy) 2002. november 27-én hozott 2005/471/EK bizottsági határozat (HL 2005. L 166., 8. o., a továbbiakban: vitatott határozat) megsemmisítése iránti keresetét.

Jogi háttér

- 2 A Szerződés [81.] és [82.] cikkének végrehajtásáról szóló első, 1962. február 6-i 17. tanácsi rendelet (HL 1962. 13., 204. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 3. o.) 15. cikkének (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A Bizottság határozattal 1000-tól 1 000 000 elszámolási egységig terjedő, vagy annál nagyobb összegű bírságot szabhat ki a vállalkozásokra vagy a vállalkozások társulása-ira, de a bírság mértéke nem haladhatja meg a jogsértésben részt vevő egyes vállalkozások megelőző éves üzleti forgalmának 10%-át, ha a vállalkozások szándékosan vagy gondatlanságból:

a) megsértik a Szerződés [81.] cikkének (1) bekezdését vagy [82.] cikkét; vagy

[...]

A bírság összegének megállapításakor a jogsértés súlyát és időtartamát is figyelembe kell venni.”

- ³ „A 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló iránymutatás” című bizottsági közlemény (HL 1998. C 9., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 171. o., a továbbiakban: 1998. évi iránymutatás) a preambulumban kimondja:

„Az itt felvázolt elveknek biztosítaniuk kell, hogy a Bizottság határozatai a vállalkozások és a Bíróság előtt átláthatóak és pártatlanok legyenek, ugyanakkor fenn kell tartaniuk a vonatkozó jogszabályok alapján a bírságok kiszabása tekintetében az összeforgalom 10%-ának korlátain belül a Bizottságra ruházott mérlegelési jogkört. [...]

A bírság összegének meghatározásánál alkalmazandó új módszer – amelyik egy, a súlyosbító, illetve az enyhítő körülmények figyelembevételével megfelelően növelt, illetve csökkentett alapösszegből indul ki – a következő szabályokat követi.”

4 Az említett iránymutatás „Alapösszeg” című 1. pontja kimondja:

„Az alapösszeget a jogsértés súlyosságával és időtartamával összhangban határozzák meg, amelyek a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdésében említett kizárólagos feltételek.

A. Súlyosság

[...]

Figyelembe kell még venni, hogy a jogsértők milyen tényleges gazdasági lehetőségekkel rendelkeznek ahhoz, hogy más piaci szereplőknek, különösen a fogyasztóknak kárt okozzanak, és a bírságot olyan nagyságrendű összegben kell megállapítani, amely biztosan kellően elrettentő erővel bír.

Általában az a tény is figyelembe vehető, hogy a nagy vállalkozások rendszerint olyan jogi és gazdasági ismeretekkel, valamint infrastruktúrával rendelkeznek, amely lehetővé teszi számukra annak könnyebb felismerését, hogy jogsértő magatartást folytatnak, és tudatában legyenek annak, hogy a versenyjog alapján ebből rájuk nézve milyen következmények származnak.

[...]”

- 5 Ugyanezen iránymutatás 2. pontja szerint az alapösszeg növelhető súlyosító körülmények esetén, mint amilyenek például az ugyanazon vállalkozás(ok) által elkövetett azonos típusú, ismétlődő jogsértések.

A jogvita alapját képező tényállás

- 6 A megtámadott ítéletben az Elsőfokú Bíróság a jogvita ténybeli hátterét a következőképpen foglalta össze:

„1 A felperes [...] az építőanyagok ágazatában világszinten tevékenykedő francia vállalkozás. A Lafarge Gypsum International SA (a továbbiakban: Lafarge Plâtres) 99,99%-ának tulajdonosa, amely vállalkozás gipszből készült különböző termékeket, többek között gipszlemezeket gyárt és forgalmaz.

2 A gipszlemezek piacán négy fő gyártó tevékenykedik Európában: a BPB plc [(a továbbiakban: BPB)], a Gebrüder Knauf Westdeutsche Gipswerke KG (a továbbiakban: Knauf), a Gyproc Benelux NV (a továbbiakban: Gyproc) és a Lafarge Plâtres.

3 A Bizottság a tudomására jutott információk alapján 1998. november 25-én előzetes bejelentés nélkül vizsgálatokat tartott nyolc, a gipszlemezek piacán tevékenykedő vállalkozásnál, így többek között a Lafarge Plâtres-nál Isle-sur-la-Sorgue-ban (Franciaország) és Lafarge-nál Párizsban (Franciaország). A Bizottság 1999. július 1-jén a vizsgálatait két másik vállalkozásnál folytatta.

- 4 A Bizottság ezt követően 1999. szeptember 21-én a [...] 17. rendelet 11. cikke értelmében tájékoztatáskérést intézett a különböző érintett vállalkozásokhoz, köztük a Lafarge-hoz. Ez utóbbi arra 1999. október 29-én válaszolt.
- 5 2001. április 18-án a Bizottság közigazgatási eljárást indított, és kifogásközlést bocsátott ki a BPB, a Knauf, a Lafarge, az Etex SA és a Gyproc vállalkozásokkal szemben. [...]

[...]

- 8 a Bizottság 2002. november 27-én elfogadta a [vitatott] határozatot.

- 9 A [vitatott] határozat rendelkező része kimondja:

»1. cikk

A BPB [...], a Knauf csoport, a [...] Lafarge [...] és a Gyproc [...] megsértették az [EK] 81. cikk (1) bekezdését, amikor részt vettek egy sor megegyezésben és egyeztetett módszerben [helyesen: megállapodásban és összehangolt magatartásban] a gipszlemezágazatban.

A jogsértés időtartama a következő volt:

- a) BPB [...]: legkésőbb 1992. március 31-től 1998. november 25-ig;

- b) Knauf[-csoport]: legkésőbb 1992. március 31-től 1998. november 25-ig;
- c) [...] Lafarge [...]: legkésőbb 1992. augusztus 31-től 1998. november 25-ig;
- d) Gyproc [...]: legkésőbb 1996. június 6-tól 1998. november 25-ig.

[...]

3. cikk

A következő pénzbírságok kiszabására kerül sor a következő vállalatoknak:

- a) BPB [...]: 138,6 millió EUR;
- b) [...] Knauf [...]: 85,8 millió EUR;
- c) [...] Lafarge [...]: 249,6 millió EUR;
- d) Gyproc [...]: 4,32 millió EUR.

[...]«

- 10 A Bizottság a [vitatott] határozatban megállapítja, hogy a kérdéses vállalkozások olyan egységes és folyamatos jogsértésben vettek részt, amely a következő megállapodásokból, illetve összehangolt magatartásokból álló magatartásokban nyilvánult meg:
- a BPB és a Knauf képviselői Londonban (Egyesült Királyság) találkoztak 1992-ben, és kifejezték azt a közös akaratukat, hogy stabilizálják a gipszlemezek piacait Németországban, az Egyesült Királyságban, Franciaországban és a Benelux államokban;
 - a BPB és a Knauf képviselői 1992-től a német, az egyesült királysági, a francia és a Benelux államoki piacokon való értékesítéseik mennyiségére vonatkozó információcsere-rendszereket hoztak létre, amelyekhez a Lafarge, majd a Gyproc is csatlakozott;
 - a BPB, a Knauf és a Lafarge képviselői több alkalommal is kölcsönösen előre tájékoztatták egymást az egyesült királysági piacon végrehajtott áremelésekről;
 - a német piac sajátos alakulására tekintettel a BPB, a Knauf, a Lafarge és a Gyproc képviselői 1996-ban Versailles-ban (Franciaország), 1997-ben Brüsszelben (Belgium), 1998-ban pedig Hágában (Hollandia) találkoztak annak érdekében, hogy maguk között felosszák, vagy legalábbis stabilizálják a német piacot;
 - a BPB, a Knauf, a Lafarge és a Gyproc képviselői több alkalommal is kölcsönösen tájékoztatták egymást, és megállapodtak egymással a német piacon 1996 és 1998 között végrehajtott áremelésekről.

- 11 A bírság összegének kiszámítása érdekében a Bizottság az [1998. évi] iránymutatásban ismertetett módszert alkalmazta.
- 12 A bírságoknak a jogsértés súlya alapján meghatározott kiindulási összegének a megállapítása érdekében a Bizottság először is azt vette figyelembe, hogy az érintett vállalkozások már annak természeténél fogva is különösen súlyos jogsértést követtek el, mivel a kérdéses magatartások célja az volt, hogy véget vessenek az árversenynek, és a piacot bizalmas információk cseréjével stabilizálják. A Bizottság ezen túlmenően úgy vélte, hogy a kérdéses magatartások hatással voltak a piacra, mivel a kérdéses vállalkozások a gipszlemezek kínálatának csaknem teljes egészét képviselik, és a kartell különböző megnyilvánulásai ráadásul egy nagyon koncentrált és oligopol piacon valósultak meg. Az érintett földrajzi piac kiterjedése tekintetében a Bizottság úgy vélte, hogy a kartell az Európai Közösség négy fő piacát fedte le, vagyis Németországot, az Egyesült Királyságot, Franciaországot és a Benelux államokat.
- 13 Mivel továbbá úgy vélte, hogy az érintett vállalkozások között jelentős a különbség, a Bizottság e vállalkozásokat eltérő bánásmódban részesítette, és e célból a kérdéses terméknek az érintett piacokon a jogsértés utolsó teljes évében történt értékesítésével elért forgalomra támaszkodott. Ennek alapján a bírságok kiindulási összegét a BPB esetében 80 millió euróban, a Knauf és a Lafarge esetében 52 millió euróban, a Gyproc esetében pedig 8 millió euróban állapította meg.
- 14 A bírság kellően elrettentő hatásának biztosítása érdekében a vállalkozások méretére és összesített forrásaira tekintettel a Bizottság a Lafarge-ra kiszabott bírság kiindulási összegét 100%-kal növelte, amely így 104 millió euróra emelkedett.

- 15 A jogsértés időtartamának figyelembevétele érdekében a Bizottság ezt követően a kiindulási összeget a BPB és a Knauf esetében 65%-kal, a Lafarge esetében 60%-kal, a Gyproc esetében pedig 20%-kal növelte, mivel a jogsértést a Bizottság a Knauf, a Lafarge és a BPB esetében hosszú időtartamú, a Gyproc esetében pedig közepes időtartamú jogsértésnek minősítette.
- 16 A súlyosító körülményekre tekintettel a Bizottság a BPB-re és a Lafarge-ra kiszabott bírságok alapösszegét visszaesés címén 50%-kal növelte.
- 17 Ezt követően a Bizottság a Gyprocra kiszabott bírságot enyhítő körülmények címén 25%-kal csökkentette, mivel e vállalkozás destabilizáló elem volt, ugyanis hozzájárult a kartell német piacon kifejtett hatásainak korlátozásához, és mivel nem volt jelen az Egyesült Királyság piacán.
- 18 Végül a Bizottság a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló bizottsági közlemény (HL 1996. C 207., 4. o., a továbbiakban: engedékenységi közlemény) D. szakaszának 2. pontja alapján a BPB-re kiszabott bírság összegét 30%-kal, a Gyprocra kiszabott bírság összegét pedig 40%-kal csökkentette. Ennélfogva a kiszabott bírságok végső összege a BPB esetében 138,6 millió euró, a Knauf esetében 85,8 millió euró, a Lafarge esetében 249,6 millió euró, a Gyproc esetében pedig 4,32 millió euró lett.”

A megtámadott ítélet

- 7 Az Elsőfokú Bíróság Hivatalához 2003. február 14-én benyújtott keresetlevelével a Lafarge a vitatott határozattal szemben megsemmisítés iránti keresetet terjesztett elő. Másodlagosan azt kérte, hogy az Elsőfokú Bíróság csökkentse a rá kiszabott bírságot.
- 8 A megtámadott ítéletben az Elsőfokú Bíróság e keresetet teljes egészében elutasította.

A felek kérelmei

- 9 Fellebbezésében a Lafarge azt kéri, hogy a Bíróság:
 - helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet;
 - adjon helyt az első fokon elsődlegesen előterjesztett kérelmeinek úgy, hogy a vitatott határozatot a rá bírságot kiszabó részében megsemmisíti;
 - másodlagosan, részben helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet;

- adjon helyt az első fokon másodlagosan előterjesztett kérelmeinek úgy, hogy a vitatott határozatban rá kiszabott bírság összegét csökkenti, és
- a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére.

¹⁰ A Bizottság azt kéri, hogy a Bíróság:

- utasítsa el a fellebbezést, és
- a fellebbezőt kötelezze a költségek viselésére.

A fellebbezésről

- ¹¹ Kérelmeinek alátámasztására a Lafarge hat jogalapot hoz fel, amelyek közül az első, elsődlegesen hivatkozott jogalap a megtámadott ítélet teljes egészében való hatályon kívül helyezésére irányul, a többi öt, másodlagosan hivatkozott jogalap pedig ezen ítélet részleges hatályon kívül helyezésére irányul.

A bizonyítékok elferdítésére alapított, első jogalapról

A felek érvei

- 12 A Lafarge azt kifogásolja, hogy az Elsőfokú Bíróság elferdítette a bizonyítékokat, mivel a jogsértőnek ítélt egyes magatartások bizonyítása érdekében rendszeresen „átfogó összefüggésekre” hivatkozott. Közelebbről az ilyen elferdítés kitűnik a megtámadott ítéletben foglalt, az információcsere-rendszert (a megtámadott ítélet 270. és 271. pontja), az Egyesült Királyságban megvalósult sajátos információcserét (a megtámadott ítélet 303. pontja), az Egyesült Királyságban 1996. szeptember 7-ét megelőző időszakban végrehajtott áremeléseket (a megtámadott ítélet 324. pontja), a német piac stabilizálását célzó megállapodás fennállását (a megtámadott ítélet 398. és 402. pontja), valamint a Németországban 1994 és 1995 között végrehajtott áremeléseket (a megtámadott ítélet 426. és 430. pontja) körülvevő körülményekre vonatkozó állításokból.
- 13 Összességében az Elsőfokú Bíróság átfogó összefüggésekre támaszkodott, noha ezek fennállása nem bizonyított, és csak olyan más jogsértő magatartások alapján bizonyítható, amelyeket az Elsőfokú Bíróság szintén csak ugyanezen „átfogó összefüggések” alapján minősít ilyennek. Az Elsőfokú Bíróság érvelése tehát körkörös.
- 14 A Bizottság úgy véli, hogy a Lafarge az esetek többségében nem utal az elferdített bizonyítékokra, és nem bizonyítja azon elemzési hibákat, amelyek az Elsőfokú Bíróságot ezen elferdítéshez vezették. Mindenesetre nem hozható fel az a kifogás, hogy az Elsőfokú Bíróság nem bizonyított átfogó összefüggésekre hivatkozott, sem pedig az, hogy körkörös érvelésre támaszkodott, mivel alaposan megvizsgálta a különböző bizonyítékokat.

A Bíróság álláspontja

- 15 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Bíróság nem rendelkezik hatáskörrel sem a tényállás megállapítására, sem – bizonyos kivételekkel – az Elsőfokú Bíróság által e tényállás alátámasztására elfogadott bizonyítékok megvizsgálására. Amennyiben e bizonyítékok megszerzése szabályszerűen történt, valamint az általános jogelveket és a bizonyítási teherre és a bizonyításfelvételre vonatkozó eljárási szabályokat tiszteletben tartották, kizárólag az Elsőfokú Bíróság feladata annak mérlegelése, hogy a hozzá benyújtott bizonyítékoknak milyen bizonyító erőt tulajdonít (lásd a C-122/01. P. sz., T. Port kontra Bizottság ügyben 2003. május 8-án hozott ítélet [EBHT 2003., I-4261. o.] 27. pontját, valamint a C-167/06. P. sz., Komninou és társai kontra Bizottság ügyben 2007. október 25-én hozott ítélet 40. pontját). E mérlegelés, eltekintve e bizonyítékok elferdítésétől, nem minősül tehát a Bíróság felülvizsgálata alá tartozó jogkérdésnek (lásd különösen a C-8/95. P. sz., New Holland Ford kontra Bizottság ügyben 1998. május 28-án hozott ítélet [EBHT 1998., I-3175. o.] 26. pontját).
- 16 Ha a fellebbező a bizonyítékoknak az Elsőfokú Bíróság általi elferdítésére hivatkozik, akkor az EK 225. cikk, a Bíróság alapokmánya 51. cikkének első bekezdése és a Bíróság eljárási szabályzata 112. cikke 1. §-a első bekezdésének c) pontja alapján pontosan meg kell jelölnie az Elsőfokú Bíróság által elferdített bizonyítékokat, és bizonyítania kell azokat az elemzési hibákat, amelyek az Elsőfokú Bíróságot az értékelése során ezen elferdítéshez vezették (lásd ebben az értelemben a C-204/00. P., C-205/00. P., C-211/00. P., C-213/00. P., C-217/00. P. és C-219/00. P. sz., Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. január 7-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-123. o.] 50. pontját).
- 17 Ilyen elferdítés akkor valósul meg, ha a meglévő bizonyítékok értékelése új bizonyítékok felhasználása nélkül is nyilvánvalóan tévesnek tűnik (lásd a C-229/05. P. sz., PKK és KNK kontra Tanács ügyben 2007. január 18-án hozott ítélet [EBHT 2007., I-439. o.] 37. pontját).

- 18 Az egyetlen olyan konkrét bizonyíték, amelynek az elferdítését a Lafarge sérelmezi, a BPB helyiségeiben felfedezett 1994. októberi belső feljegyzés. A Lafarge szerint e feljegyzésben semmi nem enged arra következtetni, hogy a versenytársak egymással kapcsolatban álltak.
- 19 E tekintetben a megtámadott ítélet 430. pontjában az Elsőfokú Bíróság elutasította a Lafarge azon állítását, miszerint a BPB az ügyfelek révén szerzett tudomást a Knaufnak a kérdéses feljegyzésben bejelentett áremeléséről. Az Elsőfokú Bíróság megjegyezte, hogy „e feljegyzés szerzője – miután először összefoglalja a piaci helyzetet – kifejti, hogy a Gyproc értékesítési igazgatója panaszkodott, hogy vállalkozása piaci részesedéseket veszített, és azokat vissza kell szereznie. Továbbá a feljegyzés előírányozta, hogy az árakat a feljegyzésben említett szinten befagyasztták, és 1995. február 1-jén áremelésre kerül sor. Ez utóbbi megjegyzés különösen sokatmondó. Ugyanis, ha a Knauf által bejelentett áremelés megküldése egyoldalú volt, és a többi gyártó csupán követte ezt az áremelést, a BPB 1994 októberében nem tudhatta volna, hogy 1995. február 1-jei hatállyal áremelés van kilátásban, tekintettel arra, hogy a Knauf csupán 1994 novemberében jelentette be ezt az áremelést”. Ezt követően az Elsőfokú Bíróság további konkrét elemeket is figyelembe vett, azaz először is azon tényt, hogy a Knauf a Bizottság tájékoztatáskérésére válaszolva megjegyezte, hogy régóta fennállt azon gyakorlat, amelynek értelmében a bejelentett áremeléseket az árlistákkal együtt közvetlenül és egyidejűleg megküldték a versenytársaknak és az ügyfeleknek is, másodszor azon tényt, hogy a BPB és a Lafarge helyiségeiben lefolytatott vizsgálat során a Bizottság számos másolatot fedezett fel a versenytársak által bejelentett áremelésekről, harmadszor pedig azt, hogy 1995. február 1-jén ténylegesen sor került áremelésre.
- 20 Így a megtámadott ítéletből kitűnik, hogy az Elsőfokú Bíróság a kérdéses belső feljegyzést nem elszigetelten, hanem az ügy irataiban szereplő más konkrét elemekkel együtt vizsgálta meg. Következésképpen az e feljegyzésre vonatkozó kifogás nem fogadható el.

- 21 Egyebekben meg kell állapítani, hogy a fellebbező nem jelölte meg pontosan az Elsőfokú Bíróság által elferdített többi bizonyítékot. Ugyanis a megtámadott ítélet azon részeinek – azaz a 271., 303., 324., 398., 402., 426. és 430. pontnak – a megjelölésére szorítkozik, amelyekben az Elsőfokú Bíróság „átfogó összefüggésekre” hivatkozott, anélkül azonban, hogy megjelölte volna azon konkrét bizonyítékokat, amelyeket az Elsőfokú Bíróság nyilvánvalóan hibásan mérlegelt.
- 22 Olyan körülmények között, mint amelyek a jelen ügyben is fennállnak, a bizonyítékok elferdítésének fennállását azon tény fényében kell megvizsgálni, hogy a versenyellenes magatartásokban és megállapodásokban való részvétel tilalmának, valamint a jogsértőket fenyegető szankcióknak a közismertsége miatt gyakori, hogy az e magatartásokat és e megállapodásokat megvalósító tevékenységek titkosan folynak le, a találkozókat – leggyakrabban egy harmadik országban – titkosan tartják, továbbá az erre vonatkozó dokumentáció a legminimálisabbra szorítkozik. Még ha a Bizottság fel is fedez olyan iratokat – mint például a találkozóról készült jegyzőkönyvek –, amelyek kifejezetten tanúsítják a piaci szereplők közötti jogellenes kapcsolatfelvételt, ezen iratok általában csak töredékesek és szórványosak, és ezért gyakran következtetésekkel kell bizonyos részleteket rekonstruálni. Az esetek nagy részében a versenyellenes magatartás vagy megállapodás létezését bizonyos egybeesésekből és ténykörülményekből kell kikövetkeztetni, amelyek együtt figyelembe véve, más összefüggő magyarázat hiányában a versenyjogi szabályok megsértésének bizonyítékául szolgálhatnak (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 55–57. pontját).
- 23 A fellebbező, noha a bizonyítékok elferdítésére hivatkozik, valójában a bizonyítékok újbóli mérlegelését kívánja elérni, ami a Bíróság hatáskörén kívül esik.
- 24 Következésképpen az első jogalapot mint részben elfogadhatatlant és részben megalapozatlant el kell utasítani.

- 25 E körülmények között meg kell vizsgálni a fellebbező által másodlagosan felhozott jogalapokat.

A bizonyítási teherre vonatkozó szabályoknak, az ártatlanság védelme elvének és az in dubio pro reo elvének a megsértésére alapított, második jogalapról

A felek érvei

- 26 A fellebbező azt kifogásolja, hogy az Elsőfokú Bíróság megsértette a bizonyítási teherre vonatkozó szabályokat, az ártatlanság védelmének elvét és az *in dubio pro reo* elvét, amikor megállapította, hogy a Bizottság jogilag megkövetelt módon bizonyította, hogy a Lafarge a jogsértésben 1992. augusztus 31-től vett részt. E tekintetben arra emlékeztet, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Bíróságnak meg kell bizonyosodnia arról, hogy a közösségi jog általános elveit, valamint a bizonyítási teherre és a bizonyításfelvételre vonatkozó eljárási szabályokat tiszteletben tartották. Továbbá a Bizottságot terheli azon kötelezettség, hogy bizonyítsa a jogsértést és annak időtartamát.
- 27 A jelen ügyben az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 507., 508. és 510. pontjában úgy vélte, hogy a Bizottság jogilag megkövetelt módon bizonyította, hogy a Lafarge a jogsértésben 1992. augusztus 31-től vett részt, mivel a Lafarge nem jelölte meg e részvétel kezdetének pontos időpontját, sem pedig azon körülményeket, amelyek a versenyellenes információcserében való részvételre indították. Ezáltal az Elsőfokú Bíróság megfordította a bizonyítási terhet. Márpedig a bizonyítási teher ilyen megfordítása az ártatlanság védelmének és az *in dubio pro reo* elvének a megsértését is jelenti.

- 28 A Bizottság vitatja a Lafarge állításait, és úgy érvel, hogy az Elsőfokú Bíróság egyszerűen úgy vélte, hogy a megtámadott ítélet 503., 507. és 512. pontjában említett bizonyítékok olyan ténykörülményeknek minősülnek, amelyek megfelelően bizonyítják, hogy a Lafarge a jogsértésben 1992 közepétől vett részt, és hogy a Lafarge előterjesztett volna ezen állítást megdöntő bizonyítékokat, amit nem tett meg.

A Bíróság álláspontja

- 29 A Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy a versenyszabályok megsértését állító fél vagy hatóság feladata a jogsértés bizonyítása, és az e szabályok megsértésének megállapítása ellen védekezésül felhozott jogalapra hivatkozó vállalkozásnak vagy vállalkozások társulásának a feladata annak bizonyítása, hogy fennállnak a védekezésül felhozott jogalap alapjául szolgáló szabály alkalmazásának feltételei, így az említett hatóságnak más bizonyítékokra kell hivatkoznia (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 78. pontját).
- 30 Még ha a bizonyítási teher ezen elvek szerint vagy a Bizottságra, vagy pedig az érintett vállalkozásra, illetve vállalkozások társulására hárul is, az egyik fél által hivatkozott tényállási elemek olyan jellegűek lehetnek, hogy a másik felet magyarázatra vagy igazolásra kötelezhetik, amelynek hiányában azonban megállapítható, hogy a bizonyítási teherre vonatkozó szabályoknak eleget tettek (lásd a fent hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 79. pontját).
- 31 A megtámadott ítélet 515. pontjából kitűnik, hogy az Elsőfokú Bíróság úgy vélte, hogy a Bizottság jogilag megkövetelt módon bizonyította, hogy a BPB legkésőbb 1992. augusztusának végén tájékoztatta a Lafarge-t a BPB és a Knauf között az adatok cseréjére vonatkozóan fennálló megállapodásról, és a Lafarge ez alkalommal csatlakozott e megállapodáshoz. E megállapítás megtétele érdekében az Elsőfokú Bíróság egyrészről

a BPB egyes nyilatkozataira (a megtámadott ítélet 503. és azt követő pontjai), másrészről pedig azon tényre támaszkodott, hogy a Lafarge-nak a fő európai piacokon fennálló piaci részesedését a BPB táblázatai 1991-től abszolút értékben és százalékban tartalmazták (a megtámadott ítélet 512. pontja).

32 Ennélfogva meg kell állapítani, hogy az Elsőfokú Bíróság – amikor a megtámadott ítélet 508. pontjában megjegyezte, hogy a fellebbező a BPB nyilatkozatai pontatlanságának hangsúlyozására szorítkozott, és nem jelölte meg sem a pontos időpontot, sem pedig azon körülményeket, amelyek az ilyen adatcserében való részvételre indították – a Bíróságnak a jelen ítélet 29. és 30. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlata alapján úgy vélte, hogy a Bizottság által előterjesztett bizonyítékok magyarázatra vagy igazolásra kötelezték a másik felet, amelynek hiányában megállapítható volt, hogy ezen intézmény eleget tett a bizonyítási terhet illetően rá vonatkozó kötelezettségeknek. Az Elsőfokú Bíróság így annak megjegyzésére szorítkozott, hogy a fellebbező nem terjesztett elő bizonyítékokat azon állításának alátámasztására, miszerint az adatcserére vonatkozó megállapodáshoz való csatlakozására sürgősszerűen 1993 júniusát követően, és pedig valószínűleg csak 1994 elején került sor.

33 Ebből következik, hogy az Elsőfokú Bíróság a bizonyítási teherre vonatkozó szabályokat nem sértette meg.

34 Amennyiben az ártatlanság vélelmének és az *in dubio pro reo* elvének megsértésére alapított kifogások a bizonyítási teher állítólagos megfordulásán alapulnak, ezen kifogásokat is el kell utasítani.

35 Ennélfogva a második jogalap megalapozatlan.

Az indokolási kötelezettség megsértésére és az egyenlő bánásmód elvének megsértésére alapított, harmadik jogalapról

A felek érvei

³⁶ A Lafarge azt kifogásolja, hogy az Elsőfokú Bíróság nem válaszolt az első fokon benyújtott keresetlevelének 374. és 375. pontjában megfogalmazott, az ő és a Gyproc közötti eltérő bánásmódra alapított érvére, és így megsértette az indokolási kötelezettségét. A megtámadott ítélet 500–518. pontjában az Elsőfokú Bíróság úgy vélte, hogy a Lafarge esetében a Bizottság által elfogadott bizonyítékok, azaz a Lafarge piaci részesedéseinek [D] táblázataiban való megemlítése és a BPB nyilatkozatai jogilag megkövetelt módon bizonyítják, hogy a Lafarge 1992. augusztus 31-től egységes, összetett és folyamatos jogsértésben vett részt, míg a Gyproc esetében a Bizottság úgy vélte, hogy e két elem nem minősül elegendő bizonyítéknak. Válaszában a Lafarge hozzáteszi, hogy az egyenlő bánásmód elvének megsértésére az első fokon benyújtott keresetlevelének 124., 511. és 512. pontjában is hivatkozott, anélkül hogy az Elsőfokú Bíróság erre választ adott volna.

³⁷ A Bizottság szerint a harmadik jogalap elfogadhatatlan, mivel a fellebbező a fellebbezés szakaszában nem hivatkozhat olyan jogalapra, amelyet az Elsőfokú Bíróság előtt nem hozott fel. Továbbá az egyenlő bánásmód elvének megsértését illetően a Bizottság megjegyzi, hogy a Lafarge nem állíthatja, hogy ugyanolyan helyzetben volt, mint a Gyproc, mivel ez utóbbi csak 1996-ban vett részt közvetlenül az információcserében, és az Egyesült Királyság piacát illetően pedig egyáltalán nem vett részt információcserében, mivel e piacon nem tevékenykedett. A Bizottság továbbá úgy érvel, hogy a Lafarge által a válaszában felhozott további elemek új, a válasz szakaszában elfogadhatatlan jogalapnak minősülnek.

A Bíróság álláspontja

- ³⁸ Azon kifogást illetően, hogy az Elsőfokú Bíróság megsértette az indokolási kötelezettséget, mivel a megtámadott ítéletben nem válaszolt a fellebbező első fokon benyújtott keresetlevele 374. és 375. pontjában megfogalmazott, az ő és a Gyproc közötti eltérő bánásmódra vonatkozó érvre, meg kell állapítani, hogy az említett pontok a következőképpen szólnak:

„Mivel a [Lafarge] részvétele az 1993 vége, illetve 1994 eleje előtti időszakra vonatkozóan nem nyert bizonyítást, az adatcsere a [Lafarge] esetében nem az első »megnyilvánulás«, mivel a Bizottság által állított, konkrétan a brit piacot érintő, az értékesítési mennyiségekre vonatkozó információcsere és az árakat érintő kapcsolatfelvételek már korábban megkezdődtek.

Így e két megnyilvánulás – feltéve, hogy bizonyítottak – egyike sem jelentheti önmagában nyilvánvaló módon azt, hogy a [Lafarge] csatlakozott a négy fő európai piacot érintő egységes, összetett és folyamatos jogsértéshez. Egyébként a Bizottság a Gyproc esetében úgy vélte, hogy az ugyanezen megnyilvánulásokban való részvétel nem lehet elegendő az egységes, összetett és folyamatos jogsértéshez való csatlakozás bizonyításához.”

- ³⁹ Egyrészt ki kell emelni, hogy a fent idézett sorok egyáltalán nem tartalmaznak kifejezett, az egyenlő bánásmód elvének megsértésére vonatkozó állítást. Másrészt – feltéve, hogy ilyen állítás azokból levezethető – az nem ölt sem világos, sem pedig konkrét jelleget, és nem alapul részletes, annak megalapozását célzó bizonyítékokon.

- 40 Az egyenlő bánásmód elve kizárja különösen, hogy az összehasonlítható helyzeteket eltérő módon kezeljék, hacsak ez a bánásmód objektíve nem igazolt (lásd ebben az értelemben a C-344/04. sz., IATA és ELFAA ügyben 2006. január 10-én hozott ítélet [EBHT 2006., I-403. o.] 95. pontját). Márpedig, ahogyan a Bizottság helyesen előadja, a fellebbező még csak meg sem próbálta bizonyítani, hogy a Gyprochoz hasonló helyzetben volt, ami annál is inkább szükséges lett volna, mivel e két vállalkozásnak a kérdéses jogsértésben való részvételét jelentős ténybeli különbségek jellemzik. Az első fokon benyújtott keresetlevél 375. pontjának utolsó mondatában foglalt állítás tartalma következőképpen kevésbé világos.
- 41 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az Elsőfokú Bíróság ítéleteinek indokolására vonatkozó kötelezettsége nem értelmezhető úgy, hogy az Elsőfokú Bíróság köteles lenne részletekbe menően válaszolni a felperes által előadott minden egyes érvre, különösen ha azok nem kellően világosak és pontosak, és nincsenek részletes bizonyítékokkal alátámasztva (lásd a C-274/99. P. sz., Connolly kontra Bizottság ügyben 2001. március 6-án hozott ítélet [EBHT 2001., I-1611. o.] 121. pontját; a C-197/99. P. sz., Belgium kontra Bizottság ügyben 2003. szeptember 11-én hozott ítélet [EBHT 2003., I-8461. o.] 81. pontját és a C-404/04. P. sz., Technische Glaswerke Ilmenau kontra Bizottság ügyben 2007. január 11-én hozott ítélet 90. pontját).
- 42 Válaszában a fellebbező azt kifogásolja, hogy az Elsőfokú Bíróság nem válaszolt az első fokon benyújtott keresetlevelének több pontjára, azaz annak 124., 511. és 512. pontjára. Ki kell azonban emelni, hogy az említett pontok a vitatott határozat különböző megfontolásait érintik, és az Elsőfokú Bíróság előtt felhozott igen különböző jogalapokhoz kapcsolódnak. Ahogyan a Bizottság a viszonyválaszában helyesen érvel, az Elsőfokú Bíróság különösen a megtámadott ítélet 559. és 637. pontjában vizsgálta meg a fellebbezőnek az egyenlő bánásmód elvére vonatkozó állításait. Márpedig a fellebbező a megtámadott ítélet e pontjait a fellebbezésében nem kifogásolta.
- 43 Ebből következik, hogy a fellebbező a válaszában előadott további állításokkal az eljárás során lényegében új jogalapot hoz fel. Márpedig a Bíróság eljárási szabályzata 42. cikkének 2. §-ából és 118. cikkéből kitűnik, hogy az eljárás további részében

semmilyen új jogalapot nem lehet felhozni, kivéve ha az olyan jogi vagy ténybeli helyzetből származik, amely az eljárás során merült fel (lásd különösen a C-172/05. P. sz., Mancini kontra Bizottság ügyben 2006. június 13-án hozott végzés 20. pontját). Ennélfogva, mivel a fellebbező csak a válasz szakaszában hozta fel e jogalapot, és az nem olyan helyzetből származik, amely a fellebbezés benyújtása után merült fel, azt mint megkésett jogalapot el kell utasítani.

- ⁴⁴ Ennélfogva a harmadik jogalapot mint részben elfogadhatatlant és mint részben megalapozatlant el kell utasítani.

Az arányosság és az egyenlő bánásmód elvének megsértésére alapított, negyedik jogalapról

A felek érvei

- ⁴⁵ A Lafarge úgy véli, hogy a megtámadott ítélet sérti az arányosság és az egyenlő bánásmód elvét, mivel helybenhagyja a bírságnak a Bizottság által vele szemben megállapított alapösszegét, amely a bírságnak a vitatott határozat által érintett többi vállalkozással szemben megállapított alapösszegéhez viszonyítva aránytalan. A Lafarge vitatja az Elsőfokú Bíróságnak a megtámadott ítélet 634. pontjában foglalt állítását, miszerint a bírságok összege a vállalkozások forgalmától függetlenül kiszámítható. Még ha feltételezzük is ezen állítás helyességét, a Bizottság a vitatott határozatban úgy döntött, hogy az érintett vállalkozásokat a piaci részesedéseik alapján kategóriákba sorolja. Márpedig az Elsőfokú Bíróság T-236/01., T-239/01., T-244/01–T-246/01.,

T-251/01. és T-252/01. sz., Tokai Carbon és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. április 29-én hozott ítéletének (EBHT 2004., II-1181. o.) 223–232. pontjából kitűnik, hogy azon időponttól kezdve, amikor a Bizottság úgy dönt, hogy olyan kritérium alapján, mint a piaci részesedések, kategóriákat állít fel, a Bizottság és az Elsőfokú Bíróság köteles tiszteletben tartani az egyrészről a különböző kategóriák különbértékei, másrészről pedig az adott vállalkozás piaci részesedése, valamint az adott kategóriába való sorolása közötti arányossági viszonyt.

46 Márpedig a Lafarge bírságának alapösszege 6,5-ször magasabb, mint a Gyproc bírságának alapösszege, noha az előbbinek a 2. kategóriába sorolt (24%-os) piaci részesedése csak 3,4-szer nagyobb, mint az utóbbinak a 3. kategóriába sorolt (7%-os) piaci részesedése. Másrészről, noha a Lafarge piaci részesedése 1997-ben a Knauf piaci részesedésének kevesebb, mint 81%-át tette ki, e két vállalkozást ugyanazon kategóriába sorolták, és a rájuk kiszabott bírság alapösszegét 52 millió euróban állapították meg.

47 Válaszában a Lafarge kifejti, hogy az Elsőfokú Bíróság előtt felhozott ilyen értelemben vett jogalapot.

48 A Bizottság úgy véli, hogy a jelen jogalap elfogadhatatlan, mivel a fellebbező az elsőfokú eljárás keretében nem hozott fel ilyen érveket.

49 Továbbá a Lafarge érvei nyilvánvalóan megalapozatlanok. Így a Bizottság a C-308/04. P. sz., SGL Carbon kontra Bizottság ügyben 2006. június 29-én hozott ítélet (EBHT 2006., I-5977. o.) 52. és 53. pontjára hivatkozva azt állítja, hogy a Bíróság megerősítette, hogy a kartell tagjai kategóriákba sorolhatók. Amikor a Bizottság úgy dönt, hogy az érintett vállalkozásokat piaci részesedéseik alapján csoportokba sorolja, nem köteles megbizonyosodnia arról, hogy az egyes vállalkozásokra kiszabott bírság alapösszege a piaci részesedésükkel szigorúan arányos-e. Mivel a különböző vállalkozások

piaci részesedései általában különbözőek, ez arra kötelezné a Bizottságot, hogy annyi kategóriát állítson fel, ahány érintett vállalkozás van, ami a vállalkozások kategóriákba sorolását megfosztaná a céljától.

- 50 A Bizottság továbbá előadja, hogy úgy döntött, hogy a vállalkozásokat az azon piacokon fennálló részesedéseik alapján sorolja három kategóriába, amelyeket a kartell az abban való részvétel utolsó teljes évében (azaz 1997-ben) érintett. Így a BPB-t a (42%-os) piaci részesedése és a nagyobb gyártói helyzete alapján az első kategóriába sorolta. A Knauf és a Lafarge-t 28, illetve 24%-os piaci részesedésével a második kategóriába sorolta. Végül a Gyproc-ot a 7%-os piaci részesedése és igen szerény elkövetői minősége miatt a harmadik kategóriába sorolta.

A Bíróság álláspontja

- 51 Ki kell emelni, hogy a fellebbező az Elsőfokú Bíróság előtt annak állítására szorítkozott, hogy – noha a német piacon és az Egyesült Királyság piacán való gazdasági kapacitása nem tette lehetővé számára azt, hogy e piacokon a versenyt torzítsa, és noha a jogsértés időtartama alatt meghatározó versenytényező volt – e körülmény a rá kiszabott bírság alapösszegében nem jutott kifejeződésre. A jelen jogalap keretében azonban a Lafarge azt vitatja, hogy a Bizottság a vállalkozásokat a piaci részesedéseik alapján kategóriákba sorolhatta, vagy legalábbis a Bizottság által e célból követett módszert vitatja. Ebből következik, hogy a fellebbező e tekintetben először a Bíróság előtt hozott fel kifogást.
- 52 Márpedig, ha valamely félnek megengednék, hogy először a Bíróság előtt hozzon fel olyan jogalapot és érveket, amelyeket az Elsőfokú Bíróság előtt nem terjesztett elő,

az azt jelentené, hogy az Elsőfokú Bíróság által eldöntött jogvitán túlterjedő jogvitával fordulhatna a Bírósághoz, amelynek hatásköre korlátozott a fellebbezési eljárásban. A fellebbezési eljárás keretében tehát a Bíróság hatásköre az első fokon tárgyalta jogalapokról és érvekről hozott jogi döntés megítélésére korlátozódik (lásd a C-266/97. P. sz., VBA kontra VGB és társai ügyben 2000. március 30-án hozott ítélet [EBHT 2000., I-2135. o.] 79. pontját, valamint a C-167/04. P. sz., JCB Service kontra Bizottság ügyben 2006. szeptember 21-én hozott ítélet [EBHT 2006., I-8935. o.] 114. pontját). Ennyiben a jelen jogalap elfogadhatatlan.

- 53 Amennyiben a jelen jogalap a fellebbező azon állításán alapul, miszerint az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 634. pontjában úgy ítélte meg, hogy a bírságok összege a vállalkozások forgalmától függetlenül kiszámítható, meg kell állapítani, hogy a jelen jogalap a megtámadott ítélet téves értelmezésén alapul.
- 54 Az említett pontban ugyanis az Elsőfokú Bíróság emlékeztetett arra, hogy a Bíróság a C-189/02. P., C-202/02. P., C-205/02. P–C-208/02. P. és C-213/02. P. sz., Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. június 28-án hozott ítélet (EBHT 2005., I-5425. o.) 255. és 312. pontjában kimondta, hogy a Bizottság nem köteles a bírságot az érintett vállalkozások forgalmán alapuló összegek alapján kiszámítani, sem pedig biztosítani, hogy ha ugyanazon jogsértésben részt vevő több vállalkozásra szab ki bírságokat, akkor az érintett vállalkozások esetén elvégzett számítás eredményeként a bírságok végső összege különbségtételt tükrözzön teljes vagy releváns forgalmukra nézve.
- 55 Következésképpen a negyedik jogalapot mint részben elfogadhatatlant és mint részben megalapozatlant el kell utasítani.

A bírság visszaesés címén való növelését érintő téves jogalkalmazásra és az indokolási kötelezettség megsértésére alapított, ötödik jogalapról

56 A jelen jogalap két részre oszlik.

A bírság visszaesés címén való növelésére vonatkozó jogalap fennállására és a visszaesés figyelembevételének időbeli korlátozására vonatkozó, első részről

– A felek érvei

57 A Lafarge azt kifogásolja, hogy az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 724. és 725. pontjában megsértette a *nulla poena sine lege* elvét, mivel úgy ítélte meg, hogy a Bizottság jogalappal rendelkezik a fellebbezőre kiszabott bírság visszaesés címén való növeléséhez. A fellebbező szerint a bíróságok szinte valamennyi tagállam jogrendszerében csak a törvény által szigorúan előírt esetekben és feltételek mellett súlyosbíthatják a büntetést visszaesés címén. Márpedig a 17. rendelet nem jogosítja fel a Bizottságot a bíróságok visszaesés miatt növelésére.

58 Az Elsőfokú Bíróság továbbá a megtámadott ítélet 725. pontjában megsértette a jogbiztonság általános elvét, mivel úgy vélte, hogy a Bizottság a visszaesés fennállását

időbeli korlátozás nélkül megállapíthatja. A tagállamok jogrendszerének közös általános elve szerint ugyanis a törvény a visszaesés alkalmazásához meghatározza, hogy legfeljebb mennyi idő telhet el az esetleges korábbi elítélés és a vizsgált jogsértés elkövetésének időpontja között. E tekintetben a Lafarge több tagállam büntető törvénykönyvére is utal. Hivatkozik továbbá az Emberi Jogok Európai Bíróságának 1984. február 21-i Öztürk-ítéletére (A. sorozat 73. szám) és 1987. augusztus 25-i Lutz-ítéletére is (A. sorozat, 123-A. szám), amelyekből az következik, hogy a versenyjogi szankciók természetükre és szigorúságuk mértékére tekintettel e bíróság meghatározásában a „büntetőügyekhez” tartoznak.

⁵⁹ Továbbá a fellebbező azt kéri a Bíróságtól, hogy újból vizsgálja meg, hogy a C-3/06. P. sz., Groupe Danone kontra Bizottság ügyben 2007. február 8-án hozott ítélete (EBHT 2007., I-1331. o.) megfelel-e a fent említett általános elveknek.

⁶⁰ A Bizottság éppen arra emlékeztet, hogy a fellebbező által jelenleg előadottakhoz hasonló érveket a Bíróság ezen ítéletben elutasította. Azt állítja, hogy a jelen ügyben nem szükséges megvizsgálni, hogy az Elsőfokú Bíróság által tett megfontolások olyanok-e, hogy örökösen lehetővé teszik a szankció visszaesés címén való növelését, mivel az Elsőfokú Bíróság megállapította, hogy a fellebbező leányvállalata négy éven keresztül továbbra is aktívan részt vett a kartellben azt követően, hogy közölték vele az EK-Szerződés [81] cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (IV/33.126 és 33.322 – „cement”-ügyek) 1994. november 30-án hozott 94/815/EK bizottsági határozatot (HL L 343., 1. o.), míg a fent hivatkozott Groupe Danone kontra Bizottság ügyben hozott ítélet alapjául szolgáló ügyben a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a két jogsértés között eltelt kevesebb, mint tízéves időköz a jogsértő arra való hajlamát bizonyítja, hogy a versenyszabályok megsértésének megállapításából nem vonja le a megfelelő következtetéseket.

– A Bíróság álláspontja

- ⁶¹ A bírság visszaesés címén való növelésére vonatkozó jogalap fennállását illetően hangsúlyozni kell, hogy az ilyen növelés azon követelménynek tesz eleget, hogy a versenyszabályok ugyanazon vállalkozás által ismételtен elkövetett megsértését meg kell torolni.
- ⁶² A 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése feljogosítja a Bizottságot arra, hogy bírságokat szabjon ki a vállalkozásokra, illetve a vállalkozások társulásaira az EK 81. és az EK 82. cikk megsértéséért. E rendelkezés értelmében a bírság összegének megállapításakor a szóban forgó jogsértés időtartamát és súlyát is figyelembe kell venni.
- ⁶³ E tekintetben, ahogyan az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 722. pontjában megjegyezte, az esetleges visszaesés azon tényezők között szerepel, amelyeket a kérdéses jogsértés súlyának elemzése során figyelembe kell venni (lásd a fent hivatkozott Aalborg Portland és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 91. pontját, valamint a fent hivatkozott Groupe Danone kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 26. pontját).
- ⁶⁴ Ebből következik, hogy a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése jelenti a releváns jogalapot a visszaesésnek a bírság kiszámításakor való figyelembevételéhez (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Groupe Danone kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 27–29. pontját).
- ⁶⁵ Következésképpen az Elsőfokú Bíróság azzal, hogy megerősítette a fellebbező visszaesői minősége fennállásának a Bizottság általi megállapítását és e visszaesés súlyosító körülménynek való minősítését, nem sértette meg a *nulla poena sine lege* elvét.

- 66 Azon maximális határidőt illetően, amelyen túl a visszaesést nem lehet figyelembe venni, már most hangsúlyozni kell, hogy sem a 17. rendelet, sem pedig az 1998. évi iránymutatás nem ír elő ilyen határidőt.
- 67 A Bíróság e tekintetben a fent hivatkozott *Groupe Danone* kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 37. pontjában kimondta, hogy az ilyen határidő hiánya nem sérti a jogbiztonság elvét.
- 68 A Lafarge azonban azt kéri, hogy a Bíróság újból vizsgálja meg az ebben az ítéletben tett megállapítását. Úgy tűnik, hogy a Lafarge ezen ítéletből arra következtet, hogy a Bizottság a bírságot visszaesés címén időbeli korlátozás nélkül növelheti.
- 69 E következtetés azonban az említett ítélet téves értelmezésén alapul. A Bíróság ugyanis hangsúlyozta, hogy a Bizottság minden esetben figyelembe veheti azon ténykörülményeket, amelyek a vállalkozásnak a versenyszabályok megsértésére való hajlamát látszanak megerősíteni, ideértve például a kérdéses jogsértések között eltelt időt (a fent hivatkozott *Groupe Danone* kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 39. pontja).
- 70 Továbbá az arányosság elve megköveteli, hogy a kérdéses jogsértés és a versenyszabályok korábbi megsértése között eltelt időt a vállalkozás e szabályok megsértésére való hajlamának értékelésekor figyelembe vegyék. A Bizottságnak a versenyjog területén hozott aktusai felett gyakorolt bírói felülvizsgálat keretében az Elsőfokú Bíróságot és adott esetben a Bíróságot tehát fel lehet kérni annak megvizsgálására, hogy a Bizottság tiszteletben tartotta-e az említett elvet, amikor a kiszabott bírságot visszaesés címén növelte, és közelebbről, hogy az ilyen növelés különösen a kérdéses jogsértés és a versenyszabályok korábbi megsértése között eltelt időre tekintettel szükséges volt-e.

- 71 A jelen ügyben az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 727. pontjában megjegyezte, hogy a fellebbezővel szemben megállapított jogsértések történeti sorrendje bizonyítja a fellebbező arra való hajlamát, hogy a versenyszabályok megsértésének vele szembeni megállapításából nem vonja le a megfelelő következtetéseket, tekintettel arra, hogy a 94/815 határozat keretében már tárgyát képezte a Bizottság korábbi intézkedéseinek, azonban a fellebbező leányvállalata 1998-ig, vagyis e határozat vele való közlését követő négy éven keresztül továbbra is aktívan részt vett a kérdéses kartellben.
- 72 Ennélfogva az Elsőfokú Bíróság nem alkalmazta tévesen a jogot, amikor úgy ítélte meg, hogy nem sérti a jogbiztonság elvét az, hogy nem létezik előre meghatározott határidő a visszaesés figyelembevételére.
- 73 Ami a tagállamok közös általános elvének állítólagos megsértésére alapított kifogást illeti, miszerint a visszaesés egy maximális határidőn túl nem vehető figyelembe, e kifogást mint hatástalant el kell utasítani, mivel – ahogyan a jelen ítélet 70. pontjából következik – az uniós versenyjog nem jogosítja fel a Bizottságot arra, hogy a visszaesést időbeli korlátozás nélkül figyelembe vegye.
- 74 A fellebbező továbbá a fent hivatkozott Öztürk-, illetve Lutz-ügyben hozott ítéletre röviden hivatkozva azt kívánja bizonyítani, hogy a Bizottság által a versenyjog keretében kiszabott szankciók az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én aláírt európai egyezmény 6. cikkének értelmében vett „büntetőügyek” fogalmába tartoznak.
- 75 Ezen érvnek azonban nem lehet helyt adni. Ugyanis, még abban az esetben is, ha a Bizottság által a versenyjog keretében kiszabott szankciókat úgy kellene tekinteni, hogy azok az említett egyezmény 6. cikkének értelmében vett „büntetőügyekhez” tartoznak, a fellebbező nem bizonyítja, hogy az Elsőfokú Bíróság mivel sértette meg az említett cikkben lefektetett tisztességes eljáráshoz való jogát.

76 Az ötödik jogalap első részét következőképpen el kell utasítani.

A visszaesésnek az első jogsértés megállapítása jogerőssé válása nélkül való fennállására vonatkozó, második részről

– A felek érvei

77 A Lafarge úgy érvel, hogy az Elsőfokú Bíróság megsértette a tagállamok jogrendszeirenek közös általános elvét, továbbá a jogbiztonság, valamint a bűncselekmények és büntetések jogszerűségének elvét, amikor megállapította, hogy a Bizottság visszaesés címén megalapozottan növelte a bírság összegét, noha a hasonló tényállás miatti korábbi jogsértést megállapító határozat nem vált jogerőssé a vitatott határozatban említett tényállás időpontjában.

78 A tagállamok büntetőjoga szerint egy személyt általában csak akkor kell visszaesőnek tekinteni, ha azt követően, hogy az első jogsértés miatt jogerősen elítélték, újabb jogsértést követ el. A visszaesés egyik lényeges eleme tehát a jogerős elítélés fennállása, ami az új jogsértés elkövetésének időpontjában feltételezi a jogorvoslati lehetőségek kimerítését. A jelen ügyben a Bizottság a 94/815 határozatra támaszkodott annak megállapításakor, hogy a Lafarge visszaeső. A Lafarge azonban e határozat ellen megsemmisítés iránti keresetet nyújtott be, és az Elsőfokú Bíróság 2000. március 15-én hozta meg ítéletét (a T-25/95., T-26/95., T-30/95–T-32/95., T-34/95–T-39/95., T-42/95–T-46/95., T-48/95., T-50/95–T-65/95., T-68/95–T-71/95., T-87/95.,

T-88/95., T-103/95. és T-104/95. sz., Cimenteries CBR és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet [EBHT 2000., II-491. o.]). Az említett ítélet a Lafarge-zsal való közlését követő két hónappal vált jogerőssé, mivel a Lafarge nem nyújtott be fellebbezést. Márpedig a vitatott határozatban említett magatartások a Bizottság szerint 1998 novemberében befejeződtek. Ennélfogva ebben az időpontban a Lafarge általi jogsértés megállapítása nem volt jogerős, mivel a 94/815 határozat nem volt jogerős, ugyanis az Elsőfokú Bíróság az említett megsemmisítés iránti keresetről még nem határozott.

- 79 Továbbá a Lafarge azt állítja, hogy az Elsőfokú Bíróság ezenkívül tévesen alkalmazta a jogot, és ezenfelül megsértette az indokolási kötelezettségét, amikor a megtámadott ítélet 737. pontjában megállapította, hogy a Bizottság arra való jogosultságát, hogy a visszaesés fennállását határozatban még abban az esetben is megállapítsa, ha a jogsértést megállapító első határozat nem vált jogerőssé, az igazolja, hogy a második határozat megsemmisítése iránti kereset benyújtására vonatkozó határidők újból megnyílnak, ha a második határozat elfogadása után az első határozatot megsemmisítik. Ugyanis a közösségi jog egyetlen rendelkezése sem írja elő a határidő ilyen újbóli megnyílását. A Lafarge úgy véli, hogy e hiba miatt a megtámadott ítéletet hatályon kívül kell helyezni, mivel sértené a jogbiztonság és a gondos igazságszolgáltatás elvét, ha a jogalanyra hárítanák a jog visszaállításának a terhét, amikor azt a visszaesés fogalmának hibás meghatározása miatt megsértették.

- 80 A Bizottság, noha vitatja a jelen rész megalapozottságát, osztja azonban a fellebbező azon véleményét, miszerint a közösségi jog egyetlen rendelkezése sem írja elő a Bizottság határozatának megsemmisítése iránti kereset benyújtására vonatkozó határidő újbóli megnyílásának lehetőségét. A Bizottság azt javasolja, hogy a Bíróság helyettesítse az indokolást, mivel a közösségi jog megsértését szankcionáló azon első határozat megsemmisítése, amelyre a visszaesésnek a második határozat keretében való megállapítása támaszkodik, az érintett vállalkozást feljogosítja arra, hogy a Bizottságot a második határozat felülvizsgálatára kérje. A Bizottság e tekintetben az EK 233. cikkre hivatkozik.

– A Bíróság álláspontja

- ⁸¹ Az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 734. pontjában úgy ítélte meg, hogy ahhoz, hogy a Bizottság a visszaesést figyelembe vehesse, elegendő, hogy a vállalkozás felelősségét korábban ugyanolyan típusú jogsértésben megállapították, még akkor is, ha az érintett határozat még bírósági felülvizsgálat alatt van. E tekintetben az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 736. pontjában helyesen emlékeztet arra, hogy a Bizottság határozatainak érvényességét vélemezni kell mindaddig, amíg azokat nem semmisítették meg, vagy nem vonták vissza (lásd ebben az értelemben a C-137/92. P. sz., Bizottság kontra BASF és társai ügyben 1994. június 15-én hozott ítélet [EBHT 1994., I-2555. o.] 48. pontját).
- ⁸² A megtámadott ítélet ugyanezen pontjában az Elsőfokú Bíróság szintén helyesen hangsúlyozta, hogy a Bírósághoz benyújtott kereseteknek nincs halasztó hatályuk. Az EK 242. cikk ugyanis ezt kifejezetten kimondja.
- ⁸³ Ebből következik, hogy a Bizottság határozata – még akkor is, ha még bírósági felülvizsgálat alatt van – továbbra is kifejti valamennyi hatását, amennyiben az Elsőfokú Bíróság vagy a Bíróság másként nem rendelkezik.
- ⁸⁴ Ennélfogva a fellebbező álláspontja, miszerint a Bizottság határozatának megsemmisítése iránti kereset benyújtása e határozat alkalmazásának a bírósági eljárás alatti felfüggesztésével jár, legalábbis a határozatból eredő azon következményeket illetően, hogy egy későbbi határozatban megállapítják az esetleges visszaesést, semmilyen jogalapon nem nyugszik, hanem épp ellenkezőleg, sérti különösen az EK 242. cikk szövegét.

- 85 Továbbá, ha a fellebbező által képviselt álláspontot el kellene fogadni, a jogsértés elkövetői arra lennének késztetve, hogy pusztán az eljárás elhúzását célzó kereseteket nyújtsanak be kizárólag abból a célból, hogy az Elsőfokú Bíróság és a Bíróság előtti eljárások időtartama alatt elkerüljék a visszaesés következményeit.
- 86 Az Elsőfokú Bíróság azon megállapítása, miszerint ahhoz, hogy a Bizottság a visszaesést figyelembe vehesse, elegendő, hogy a vállalkozás felelősségét korábban ugyanolyan típusú jogsértésben megállapították, még akkor is, ha a határozat még bírósági felülvizsgálat alatt van, tehát jogilag megalapozott.
- 87 E megállapítás nem kérdőjelezhető meg abban az esetben sem, ha azon határozatot, amely alapján a másik jogsértésre vonatkozó bírságot egy későbbi határozatban növelték, az európai uniós bíróság ez utóbbi elfogadását követően megsemmisíti.
- 88 Ebben az esetben ugyanis a Bizottság az EK 233. cikk alapján köteles lenne meghozni a Bíróság ítéletének végrehajtásához szükséges intézkedéseket, adott esetben módosítva a későbbi határozatot, amennyiben az tartalmazza a bírság visszaesés címén való növelését.
- 89 A fellebbező állításával ellentétben e rendszer megfelel a gondos igazságszolgáltatás és az eljárásgazdaságosság elvének, mivel egyrészt a kérdéses aktust meghozó intézményt arra kötelezi, hogy a Bíróság ítéletének való megfeleléshez szükséges intézkedéseket az érintett vállalkozás erre vonatkozó kérésének hiányában is hozza meg, másrészt pedig megakadályozza a pusztán az eljárás elhúzását célzó kereseteket.

- 90 Azonban, még ha feltételezzük is, hogy – ahogyan mind a fellebbező, mind pedig a Bizottság állítja – az Elsőfokú Bíróság tévesen alkalmazta a jogot, amikor a megtámadott ítélet 737. pontjában úgy ítélte meg, hogy abban az esetben, ha azon határozatot, amely alapján a másik jogsértésre vonatkozó bírságot visszaesés címén egy későbbi határozatban növelték, megsemmisítik azt követően, hogy a későbbi határozat jogerőssé vált, a második határozatra vonatkozó keresetindítási határidő újbóli megnyílását eredményező új tényről van szó, az ilyen hiba nem vezethet az említett ítélet megsemmisítéséhez, mivel annak rendelkező része más jogi indokokból megalapozottnak tűnik (lásd ebben az értelemben a C-210/98. P. sz., Salzgitter kontra Bizottság ügyben 2000. július 13-án hozott ítélet [EBHT 2000., I-5843. o.] 58. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 91 Különösen a megtámadott ítélet 734–736. és 739. pontjából kitűnik, hogy a jelen ügyben erről van szó. Az Elsőfokú Bíróság ugyanis nemcsak a megtámadott ítélet 734. és 736. pontjában kifejtett és a jelen ítélet 81. pontjában ismertetett megfontolásokra támaszkodott, hanem a megtámadott ítélet 735. pontjában emlékeztetett arra is, hogy a visszaesés különös jellemzőinek értékelése az adott ügy körülményeinek a Bizottság mérlegelési jogkörébe tartozó értékelésétől függ. Továbbá az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 739. pontjában különbséget tett a jelen ügy és a T-141/94. sz., Thyssen Stahl kontra Bizottság ügyben 1999. március 11-én hozott ítélet (EBHT 1999., II-347. o.) alapjául szolgáló ügy között, amelyben a jogsértés nagy részére az első határozat előtt került sor, míg a jelen ügyben a Lafarge a fent hivatkozott Cimenteries CBR és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet alapjául szolgáló 94/815 határozat elfogadását követő több, mint négy éven keresztül továbbra is részt vett a kérdéses kartellben.
- 92 A jogbiztonság általános elvének állítólagos megsértésére alapított kifogást illetően ki kell emelni, hogy a fellebbező csupán az ilyen jogsértésre való hivatkozásra szorítkozott, anélkül hogy bizonyította volna, hogy ezen elvet konkrétan miben sértették meg.
- 93 E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 720. pontjában megjegyezte, hogy az 1998. évi iránymutatás „Súlyosbító körülmények” című 2. pontja tartalmazza azon körülmények – úgymint a visszaesés – nem kimerítő felsorolását, amelyek a bírság alapösszegének növelését eredményezhetik. Az említett 2. pont szövege kifejezetten megemlíti „az ugyanazon vállalkozás(ok)

által elkövetett azonos típusú, ismétlődő jogsértések[et]”, anélkül hogy megemlítené bármilyen, a korábbi jogsértést megállapító határozat „jogerős” jellegére vonatkozó feltételt. Márpedig az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Bizottság iránymutatása jogbiztonságot teremt az érintett vállalkozások számára azzal, hogy meghatározza azon módszert, amelyet a Bizottság a 17. rendelet 15. cikke (2) bekezdése értelmében kiszabott bírságok összegének megállapítása céljából önmagára nézve kötelezőnek ismert el (lásd a C-266/06. P. sz., Evonik Degussa kontra Bizottság és Tanács ügyben 2008. május 22-én hozott ítélet 53. pontját).

- 94 A bűncselekmények és büntetések jogszerűsége általános elvének állítólagos megsértésére alapított kifogást illetően emlékeztetni kell arra, hogy ezen elv megköveteli, hogy a törvény egyértelműen meghatározza a jogsértéseket és az azokat megtorló büntetéseket (a fent hivatkozott Evonik Degussa kontra Bizottság és Tanács ügyben hozott ítélet 39. pontja). Az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlata szerint a törvény egyértelműségét nemcsak a releváns rendelkezés szövege, hanem a közzétett állandó ítélkezési gyakorlat által megfogalmazott pontosítások tekintetében is kell értékelni (lásd ebben az értelemben az EJEB, 1995. szeptember 27-i G. kontra Franciaország ítéletet, A. sorozat, 325-B. szám, 25. §). Ki kell továbbá emelni, hogy azon tény, hogy a törvény mérlegelési jogkört biztosít, önmagában nem sérti az előreláthatóság követelményét, feltéve hogy e jogkör terjedelme és gyakorlásának módja kellő pontossággal meg van határozva, tekintettel az adott jogos célkitűzésre, annak érdekében, hogy a jogalanyok számára megfelelő védelmet biztosítson az önkényes eljárással szemben (az EJEB, 1992. február 25-i Margareta és Roger Andersson kontra Svédország ítélet, A. sorozat, 226. szám, 75. §).

- 95 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése, noha a Bizottságnak széles mérlegelési mozgásteret enged, a Bizottság által tiszteltetben tartandó, objektív kritériumok megállapításával korlátozza annak gyakorlását. Így egyrészt a kiszabható bírság összegének számszerűsíthető és abszolút felső határa van, ily módon az adott vállalkozásra kiszabható bírság maximális összege előre meghatározható. Másrészt e mérlegelési jogkör gyakorlását a Bizottság által az engedékenységi közleményben és az iránymutatásban saját magával szemben felállított magatartási szabályok is korlátozzák. Továbbá a Bizottság ismert és hozzáférhető közigazgatási gyakorlata az uniós bíróság korlátlan felülvizsgálatának van alávetve, amelynek a közzétett állandó ítélkezési gyakorlata lehetővé tette azon meg nem határozott fogalmak pontosítását, amelyeket a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése

tartalmazhatott. Így egy körütekintő – szükség esetén jogi tanácsokkal ellátott – gazdasági szereplő kellő pontossággal előre láthatja az adott magatartásért járó bírság kiszámításának módját és nagyságrendjét, és azon tény, hogy e gazdasági szereplő nem ismerheti előre pontosan a Bizottság által az egyes esetekben kiszabandó bírságok mértékét, nem jelentheti a büntetések törvényessége elvének megsértését (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Evonik Degussa kontra Bizottság és Tanács ügyben hozott ítélet 50–55. pontját).

⁹⁶ A fenti megfontolások összességére tekintettel az ötödik jogalap második részét el kell utasítani.

⁹⁷ Ebből következik, hogy az ötödik jogalapot teljes egészében el kell utasítani.

A bírság alapösszegének az elrettentő hatás címén való növelésével kapcsolatos téves jogalkalmazásra alapított, hatodik jogalapról

A felek érvei

⁹⁸ A fellebbező azt állítja, hogy az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 680–684. pontjában megsértette az EK 81. cikket és a 17. rendeletet, amikor úgy ítélte meg, hogy a Bizottság megalapozottan értékelte úgy, hogy az elrettentő hatás címén való növelést

a bírság kiindulási összegére kell alkalmazni, nem pedig a bírság kiszámításának a végén. A fellebbező úgy véli, hogy a bírságnak a jogsértés súlya és időtartama, valamint az ügy súlyosító vagy enyhítő körülményei alapján kiszámított összegének elrettentés címén való növelése csak akkor megengedhető, ha ezen összeg nem tűnik elég magasnak ahhoz, hogy meggyőzze a vállalkozást és a gazdasági szereplők összességét a jogsértés súlyáról és annak szükségességéről, hogy azt ne kövessék el újra.

⁹⁹ A fellebbező az „Íránymutatás az 1/2003/EK rendelet 23. cikke (2) bekezdésének a) pontja alapján kiszabott bírságok megállapításáról” című bizottsági közleményre (HL 2006. C 210., 2. o., a továbbiakban: 2006. évi iránymutatás) is hivatkozik, amely szerint a bírság összegének „[a bírság] elrettentő hatás[a] érdekében történő speciális növelés[ének]” szükségességét a bírság végső összegére tekintettel kell értékelni, azaz az alapösszeg meghatározása és ezen összegnek a súlyosító vagy enyhítő körülmények alapján való kiigazítása után.

¹⁰⁰ A Bizottság megjegyzi, hogy a 2006. évi iránymutatás a jelen ügyben nem releváns, mert a vitatott határozatot az 1998. évi iránymutatás alapján fogadták el, amely előírja, hogy a jogsértés súlyának értékelésekor figyelembe lehet venni a vállalkozás méretét és összesített forrásait (I.A. pont), és pedig a jogsértés időtartamának figyelembevétele előtt (I.B. pont). A Bizottságnak lehetősége van arra, hogy módosítsa a közösségi versenyjog megsértéseinek szankcionálására vonatkozó politikáját. Az 1998. évi iránymutatás és a 2006. évi iránymutatás szövege hasonló, mivel mindkettő lehetőséget ad a Bizottságnak arra, hogy a bírság kiszámításakor figyelembe vegye a vállalkozások méretét és összesített forrásait. Ezenkívül a vállalkozás mérete figyelembevételének szakasza nem bír jelentőséggel, mivel az e címen való növelés független a bírság végső összegétől.

A Bíróság álláspontja

- ¹⁰¹ Ahogyan az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 657. pontjában megállapította, a bírásznak a jogsértés súlya alapján meghatározott alapösszege 100%-os növelését az indokolja, hogy biztosítani kell azt, hogy a Lafarge méretére és összesített forrásaira tekintettel a bíróság megfelelő elrettentő hatással bírjon.
- ¹⁰² Az elrettentés fogalmát illetően emlékeztetni kell arra, hogy az a bíróság összegének kiszámításakor figyelembe veendő tényezők egyike. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint ugyanis az EK 81. cikk megsértése miatt a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése alapján kiszabott bírságok célja az érintett vállalkozások jogsértő magatartásának megtorlása, valamint a kérdéses vállalkozások, csakúgy mint más gazdasági szereplők elrettentése attól, hogy a jövőben megszegjék az uniós versenyjog szabályait. Márpedig az egyrészt a vállalkozások mérete és összesített forrásai, másrészt pedig annak szükségessége közötti kapcsolat, hogy biztosítsák a bíróság elrettentő hatását, nem vitatható. Így a Bizottság a bíróság összegének kiszámítása során figyelembe veheti különösen az érintett vállalkozás méretét és gazdasági erejét (lásd ebben az értelemben a C-289/04. P. sz., Showa Denko kontra Bizottság ügyben 2006. június 29-én hozott ítélet [EBHT 2006., I-5859. o.] 16. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- ¹⁰³ A Lafarge nem vitatja a mérete és összesített forrásai mint olyanok annak érdekében való figyelembevételét, hogy a bírásznak megfelelő elrettentő hatást biztosítsanak, azonban kifogásolja azon szakaszt, amelyben e figyelembevételre sor került.
- ¹⁰⁴ E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy a kérdéses vállalkozás méretének és összesített forrásainak annak érdekében való figyelembevétele, hogy a bírásznak megfelelő elrettentő hatást biztosítsanak, az említett vállalkozásra kifejtteni kívánt hatásban áll, mivel a szankció különösen a vállalkozás pénzügyi kapacitására tekintettel nem lehet elhanyagolható.

- 105 A Bíróság így megállapította, hogy az Elsőfokú Bíróság megalapozottan vélte úgy, hogy a vállalkozás „hatalmas” világméretű forgalma miatt a kartell többi tagjához képest könnyebben mozgósítja majd a bírságának megfizetéséhez szükséges forrásokat, ami a bírság megfelelő elrettentő hatása érdekében igazolja a szorzó alkalmazását (lásd a fent hivatkozott Showa Denko kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 18. pontját).
- 106 A jelen ügyben, mivel a bírságot szorzók alkalmazásával számították ki, e szorzók alkalmazási sorrendje nem befolyásolta a bírság végső összegét, függetlenül attól, hogy a kérdéses szorzó mely szakaszban került alkalmazásra.
- 107 Ezenkívül meg kell állapítani, hogy a Lafarge egyáltalán nem támasztja alá azon állítását, miszerint a bírság összege, amennyiben azt az elrettentő hatással összefüggő szorzó figyelembevétele nélkül határozták volna meg, elegendő lett volna arra, hogy a bírság ilyen hatással bírjon.
- 108 Végül a fellebbezőnek a 2006. évi iránymutatásra alapított érvét illetően hangsúlyozni kell, hogy – ahogyan a Bizottság helyesen érvel – ezen iránymutatás a jelen jogvita alapjául szolgáló tényállásra nem volt alkalmazható.
- 109 Végső soron meg kell jegyezni, hogy az elrettentési tényezőt, amelyet a vállalkozásra kiszabott bírság kiszámítása magában foglalhat, nemcsak az érintett vállalkozás sajátos helyzete, hanem számos tényező figyelembevételével kell értékelni (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Showa Denko kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 23. pontját). Nincs kizárva tehát, hogy a bírság kiszámításának azon szakasza, amelyben az elrettentési tényezőt figyelembe veszik, relevánsnak bizonyulhat az említett tényező értékelésekor figyelembe vett, az érintett vállalkozás méretén és összesített forrásain kívüli egyéb elemekre tekintettel. A fellebbező azonban nem bizonyította, hogy a jelen ügyben erről van szó.

- ¹¹⁰ Következésképpen a hatodik jogalapot mint megalapozatlant el kell utasítani.
- ¹¹¹ A fenti megfontolásokból következik, hogy a fellebbezést teljes egészében el kell utasítani.

A költségekről

- ¹¹² Az eljárási szabályzat 69. cikkének 2. §-a alapján, amely ugyanezen szabályzat 118. cikke értelmében a fellebbezési eljárásban is alkalmazandó, a Bíróság a peresztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. Mivel a fellebbező peresztes lett, a Bizottság kérelmének megfelelően kötelezni kell a költségek viselésére.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

- 1) A Bíróság a fellebbezést elutasítja.**
- 2) A Bíróság a Lafarge SA-t kötelezi a költségek viselésére.**

Aláírások